

REŠKUTĖNŲ PILIAKALNIS

ALGIRDAS GIRININKAS

ĮVADAS

Reškutėnų piliakalnis yra Švenčionių r., Švenčionėlių seniūnijoje, Reškutėnų kaimo vakarinėje dalyje, Kretuono ežero rytinėje pakrantėje (pav. 1). Piliakalnis aptiktas 1980 m. Kretuono akmenis amžiaus gyvenviečių tyrinėjimų metu. Vietiniai gyventojai jo piliakalniu nelaikė, o kalną vadino Galo kalnu, o dar anksčiau – Liepų kalnu. Šis kalnas yra ledyninių procesų darinys, susiformavęs dar senojo driasio laikotarpiu. Kintant tirpstančių ledynų vandens srautams ir vandeniui sruvant iš Kretuono į Vajuonio ežerą ir atvirkščiai, rytinėje Kretuono ežero dalyje buvo suplauta smėlio juosta, dabar vadinama Galo kalnu, nuo kurios į šiaurę išliko vandens veiklos performuota morena – piliakalnio priešpilis (Geologinės valdybos specialistės A. Grigienės duomenimis). Vėliau kalną formavo vėjai. Žvalgant šį piliakalnį, aiškiai matosi užpustyta smėliu rytinė piliakalnio (kalvos) dalis, kuri vėjų buvo suformuota dar prieš įsikūriant ar po įsikūrimo

čia vėlyvojo mezolito gyventojams. Dalis piliakalnio (jo rytinė pusė) įeina į namų valdos teritoriją ir yra ardoma. Ant piliakalnio, rytinės aikštelės dalyje, iki 1953 m. stovėjo piliečio V. Petkūno vėjinis malūnas, po to kalnas apaugo pušimis ir eglėmis (pav. 2).

Reškutėnų piliakalnis tyrinėtas 1995–1996 m. (Girininkas, 1996; 1998). Ekspedicijos metu buvo iširta labiausiai pažeista rytinė piliakalnio aikštelės dalis, iš viso 100 kv. m plotas. Straipsnio tikslas – paskelbti piliakalnio tyrimų metu aptiktą mokslinę vertę turinčią medžiagą.

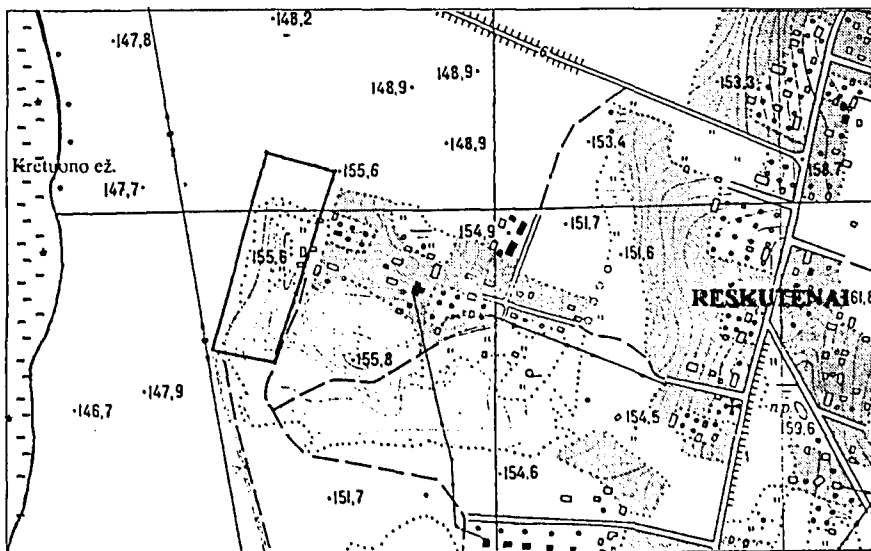
PILIAKALNIO APRAŠYMAS (situacija ir būklė)

Nuo rytinės Kretuono ežero pakrantės iki piliakalnio papėdės yra 260 m, į vakarus nuo kelio Švenčionys–Rėkučiai – 650 m, o į pietus nuo kelio Reškutėnai – vandens kėlimo stotis iki piliakalnio priešpilio – 200 m.

Piliakalnio su priešpiliu ilgis šiaurės-pietų kryptimi 370 m, plotis rytų-vakarų kryptimi – 100 m. Piliakalnis

apaugęs mišku. Jo paviršius iškasinėtas bulviarūšiais, kurių ant piliakalnio priskaičiuota per 235. Antrojo pasaulinio karo metu pietiniame piliakalnio šlaite buvo iškasti ilgi apkasai. Rytinis piliakalnio šlaitas pažeistas statant ūkinius pastatus ir poilsinę. Šiaurinėje piliakalnio papėdėje, tarp priešpilio ir piliakalnio, yra iškasta kūdra. Vakariename piliakalnio šlaite yra prasidėjusi erozija, o pietvakariename buvo įrengtas smėlio karjeras.

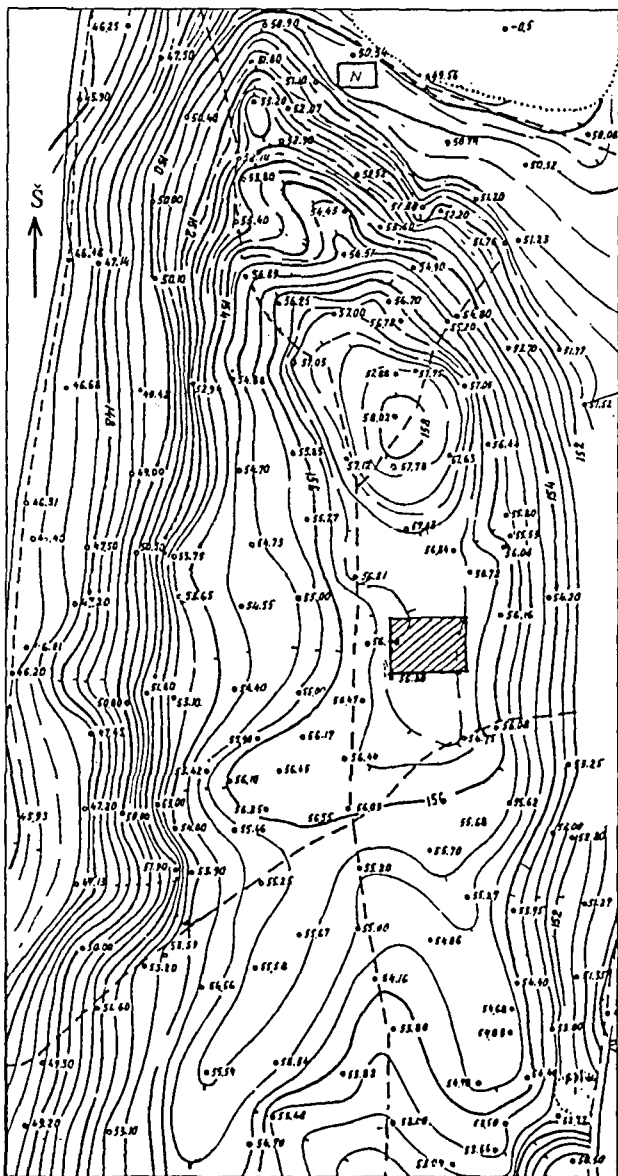
Kalva, ant kurios buvo įrengtas piliakalnis, dominuoja rytinėje Kretuono ežero pakrantėje. Piliakalnis nuo dabartinio Kretuono ežero vandens

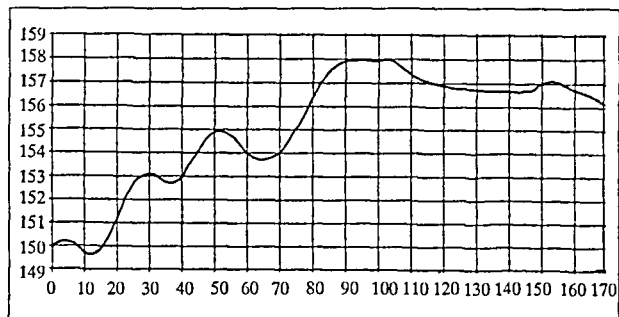
1 pav. Reškutėnų piliakalnis M 1:10.000 cm.

lygio iškilęs 12,32 m ir yra 158,02 m absoliutiniame aukštyje virš jūros lygio ($H_{abs.}$) (aukščiausia piliakalnio vieta) (pav. 3). Piliakalnio rytinis (6,5–8 m), šiaurinis (8,5 m) ir vakarinis (12,05 m) šlaitai yra aukšti ir statūs, pietinis – nuožulnus. Piliakalnio šiaurinė ir pietinė pusės įtvirtintos pylimais (pav. 4). Pietinio pylimo ilgis rytų–vakarų kryptimi siekia 40 m, plotis – 11 m, aukštis – 0,6–2 m. Jis išskleistas kasant bulviarūsius. Tik vakarinė šio pylimo dalis dar mažiau pažeista.

Šiaurinėje piliakalnio pusėje yra 4 pylimai. Pirmojo – nuo piliakalnio aikštelės pusės ilgis 40 m, aukštis – 1–3 m, plotis 12–18 m (pylimas išskleistas kasant bulviarūsius). Pylimas aikštelės atžvilgiu orientuotas pietryčių–šiaurės vakarų kryptimi. Šiaurinėje pylimo

3 pav. Reškutėnų piliakalnio topografinis planas M 1:1400 cm.

4 pav. Reškutėnų piliakalnio profilis Š–P kryptimi.

pašlaitėje yra griovys, kurio plotis 8 m. Jis skiria pirmąjį ir antrąjį pylimus. Griovio dugno $H_{abs.}$ siekia 153,40 m. Nuo griovio dugno iki antrojo pylimo viršaus yra 1–1,50 m. Už jo į šiaurę yra antrasis pylimas, kurio ilgis 33 m, plotis – 7–8,5 m. Jis taip pat išskleistas kasinėjant bulviarūsius. Antrojo pylimo aukščiausia vieta siekia 154,90 m $H_{abs.}$ Už antrojo pylimo vėl yra griovys. Jis nelabai ryškus, nes rytinė jo dalis kartu su pylimu buvo nukasti. Griovio plotis – 3 m, o ilgis – 17 m. Jis taip pat yra užslinkęs. Griovio $H_{abs.}$ siekia 152,58–152,70 m. Už jo yra trečiasis pylimas, kurio ilgis 14 m, o plotis – 8–9,5 m. Jis supiltas šiaurės vakarų–pietryčių kryptimi. Pylimas taip pat pažeistas bulviarūsių, o pietrytinė pylimo dalis nukasta. Išlikusio pylimo $H_{abs.}$ siekia 153,20 m. Į šiaurę nuo pastarojo pylimo esančio trečiojo griovio ilgis – 20 m, plotis – 5 m. Jo dugne yra pramintas keliukas, kuris eina buvusio griovio tarp trečiojo ir ketvirtojo pylimų dugnu. Dalis griovio yra išnešta vandens, dalis paplatėjo keliuko sąskaita. Keliuko (griovio dugno) $H_{abs.}$ – 149,67 m. Šiauriau griovio-keliuko yra ketvirto pylimo liekanos. Pylimo ilgis – 11,5 m, o plotis – 6,7 m. Jis taip pat pažeistas bulviarūsių, o rytinė dalis nukasta įrengiant kūdrą. Į šiaurę nuo ketvirtojo pylimo ir iškastos kūdros, prasideda priešpilio teritorija.

Priešpilis pietų–šiaurės kryptimi yra 100 m ilgio ir 85 m pločio rytų–vakarų kryptimi. Jis apima vakarinę ir šiaurinę moreninės kalvos dalį. Priešpilio teritorija ilgą laiką buvo ariama, todėl kultūrinis sluoksnis čia išliko tik atskirose vietose, geriausiai šiaurės vakarinėje kalvos dalyje.

Piliakalnio aikštelė yra netaisyklingos trapecijos formos. Šiaurinės aikštelės kraštinės ilgis yra 39 m, pietinės – 36 m, vakarinės – 40 m, o rytinės – 31 m. Aikštelė nuolaidėja vakarų kryptimi. Rytinis aikštelės paviršius yra 2,4–2,7 m aukštesnis nei vakarinis. Rytinis aikštelės paviršius yra 156,5/ 156,8 m $H_{abs.}$, vakarinis – 153,9/154,4 m $H_{abs.}$

Piliakalnį iš visų pusių supo gamtinės kliūtys: iš rytinės ir pietrytinės – pelkė (dabar dalis jos numelio-

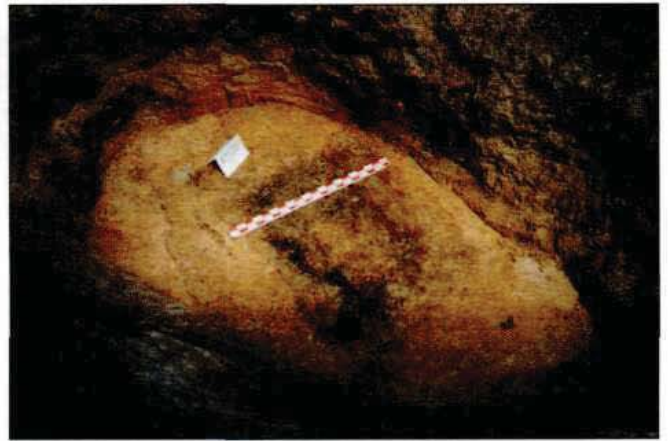
2 pav. Reškutėnų piliakalnis - medžiais apaugęs kalnas. 1996 m. aerofotonuotrauka.

5 pav. Pirmojo ploto šiaurinės sienelės pjūvis. Apatinėje dalyje matosi buvusio prieš užpustymą kalno paviršius.

7 pav. Reškutėnų piliakalnio 1-ojo ploto vakarinė dalis. 1-ojo pastato kontūrai.

8 pav. Po pastatu Nr.1 apsidengę ruselio kontūrai. 2,8 m gylis.

9 pav. Atidengto pastato Nr.3 vakarinė dalis.

11 pav. Židinys ir šalia jo puodų šukių lizdai.

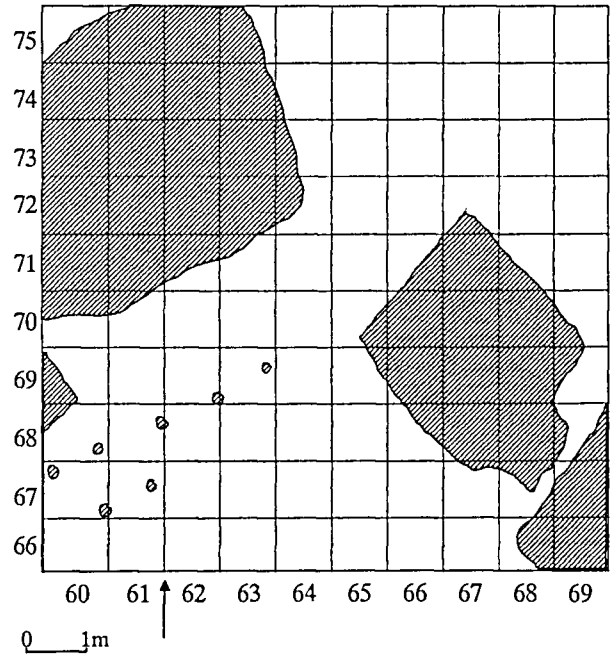
ruota); iš pietinės ir pietvakarinės – upelis (dalis jo melioruota), kuris į vakarus nuo piliakalnio įteka į Kretuono ežerą; iš vakarų – piliakalnį supa melioruota pieva, išraižyta atvirų melioracijos kanalų. Piliakalnio apgyvendinimo metu pievos vietoje būta ežero, todėl jį galime laikyti krantinio tipo piliakalniu. Piliakalnio šiaurinė pusė buvusi gamtinių kliūčių mažiausiai apsaugota, todėl iš minėtos pusės buvo supilti net keturi pylimai. Piliakalnio rytinėje ir šiaurės rytinėje papėdėje yra piliečių V. Petkūno ir L. Maldžiaus sodybos. Šiaurinėje piliakalnio pašlaitėje stovi pirtelė. Piliakalnį iš šiaurės į pietus ir iš pietvakarių į šiaurės rytus kerta miško keliukai.

PILIAKALNIO TYRINĖJIMAS

Kultūriniai sluoksniai. Piliakalnio rytinėje aikštelės dalyje, kur kultūrinis sluoksnis pastebėtas paviršiuje, buvo ištirtas 100 kv. m plotas. Šioje vietoje piliakalnio aikštelės H_{abs} siekė nuo 156,52 m iki 156,84 m. Tyrinėjant piliakalnį, buvo aptikti du kultūriniai sluoksniai. Piliakalnio kultūrinius sluoksnius dengė plona velėna ir 5–10 cm storio miškožemis. Viršutinis kultūrinis sluoksnis, kiek apardytas čia stovėjusio malūno, siekia 1,2–1,3 m storį, o pastatų vietose net iki 1,9 m (pav. 5). Jį sudaro pilkšvas ir rusvas smėlis, kuriame aptikta lipdytas brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi keramikos, moliinių verpstukų, svarelių, geležinių dirbinėlių, skaldytų ir šlifuoju paviršiumi akmenų, molio tinko gabalėlių. Šiame sluoksnyje buvo aptiktos statinių stulpų, pastatų su įvairiais įgilinimais vietos, židinyš. Žemiau, tos pačios sudėties, tik rausvesnės spalvos smėlio sluoksnyje, dar iki buvusio kalno paviršiaus užpustymo ribos, 0,6–1,4 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, aptikta vėlyvuojų mezolito laikotarpiu datuojami titnago dirbiniai, kurių dalis į viršutinį kultūrinį sluoksnį pateko iš gilesnių sluoksnių piliakalnio gyventojams vykdančiam įvairius ūkinius darbus. Tik pavieniai titnago dirbiniai buvo aptikti buvusio kalno paviršiaus sluoksnyje. Pastarasis sluoksnelis išsiskyrė visame piliakalnio aikštelės tyrinėtame plote. Tai rodo, kad mezolito pabaigos gyventojai čia gyveno dar prieš rytinės piliakalnio dalies užpustymą ar tik jam prasidėjus.

Stulpavietės, įtvirtinimai ir pastatai. Buvusius statinius, įtvirtinimus ar gyvenamuosius pastatus geriausiai apibūdina stulpavietės, židiniai ir duobės (pav. 6).

Stulpavietės. Tyrinėjant antrąjį plotą, 10 cm gylyje pasirodė rusvas smėlis su smulkiais medžio angliukais. Tik pradėjus dengtis rusvam smėliui, 10–15 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, vakarinėje tyrinėjamo antrojo ploto dalyje pasirodė dvi lygiagrečios stulpaviečių eilės. Vienoje eilėje buvo 5 stulpavietės, antroje – 2. Abi stulpaviečių eilės orientuotos šiaurės

6 pav. Reškutėnų piliakalnio tyrinėti I ir II plotai.

rytų-pietvakarių kryptimi. Tarpas tarp pirmos ir antros stulpaviečių eilių šiaurės vakarų-pietryčių kryptimi – 90 cm. Pirmojoje nuo piliakalnio aikštelės pusės eilėje stovėjusių stulpų skersmenys buvo bemaž vienodi – 18–22 cm. Jų gylis nuo pasirodymo paviršiaus siekė 34–48 cm. Stulpavietės išsiskyrė tamsesnėmis apskritomis dėmėmis, kurių įleistieji į gruntą galai buvo dveji: dviejų užapvalinti, vieno lygus, ir dar dviejų – smailėjantys.

Antrojoje eilėje vienos stulpavietės skersmuo buvo 18 cm, gylis nuo pasirodymo – 50 cm. Antrosios stulpavietės, kuri galėjo būti įkasta, skersmuo – 19 cm, gylis – 39 cm. Šalia jos, 28–37 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, aptikti du stulpaviečių tvirtinę akmenys: 11x9x8 cm ir 14x12x11 cm dydžio. Abu stulpai buvo nusmailinti iš visų pusių. Šios dvi stulpaviečių eilės, matyt, tęsiasi pietvakarių kryptimi ir yra lygiagrečios pietiniam pylimui. Nuo pietrytinės stulpaviečių eilės pakraščio iki išskleisto pylimo yra 1–1,5 m. Ši stulpaviečių eilė galėjo būti susijusi su pylimo įtvirtinimo sistema.

Tyrinėtame Reškutėnų piliakalnio rytinės aikštelės pirmajame ir antrajame plotuose buvo aptiktos keturių pastatų liekanos.

Pastatas Nr. 1. Pirmojo ploto vakarinėje dalyje, 25–35 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, atsidenė netaisyklingo apskritimo formos dėmė (pav. 7), kuri iš rusvo smėlio išsiskyrė pilkšva spalva. Dėmės skersmuo rytų-vakarų kryptimi siekė 5,1 m, pietų-šiaurės kryptimi – 6 m. Rytinio ir pietrytinio pastato kontūro 15–17 cm pločio pakraščiai buvo tamsesni, juose aptikta medžio anglių ir pelenų. Tai, matyt, buvo medi-

nio pastato sienos liekanos. Tiriant pastatą giliau, pastebėta, kad rytiniai pastato duobės kontūrai (perdegęs medis) siaurėja ir, kuo giliau, tuo jie darėsi siauresni. Pastebėta, kad 50–70 cm gylyje pastato duobės skersmuo šiaurės–pietų kryptimi jau buvo tik 3,1 m. Iš pirmo žvilgsnio atrodė, kad duobė turėjo būti piltuvėlio formos. Tačiau pastebėta, kad jos išorinėje pusėje, t. y. duobės pakraščiuose smėlis yra judintas. Pastatui ir jam kantai duobei yrant, dėl šoninio grunto spaudimo smėlis užpildė buvusio pastato erdvę. Pjūvyje aiškiai matosi buvus šoninių įgriuvų. Kad duobė pastatui buvo kasta statmenomis sienelėmis, rodo prieš piliakalnio egzistavimo laikotarpį (rytinės kalvos dalies smėlio užpustymą) išlikusi buvusio paviršiaus prakasimo vieta. Išvedus vertikalią tiesę nuo atsekamo buvusio kalvos paviršiaus prakasimo iki buvusio pastato paviršiaus pakraščio kontūrų, matosi, kad medinio statinio šonai turėjo būti vertikalūs. Pastatas apie 1–1,2 m buvo įgilintas į žemę. Buvusio pastato šiaurinėje dalyje, 35–40 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, buvo aptiktos 30 cm skersmens ir 40 cm ilgio perdegusio rąstigačio liekanos.

Rytinėje buvusio pastato teritorijoje 1,20 m gylyje (155,50 m H_{abs.}), 73/62 ir 73/63 kv. sandūroje, pasirodė perdegusios ir suanglėjusios lentos dalis. Ji viršutiniame gale buvo 15 cm, apatiniame – 27 cm pločio, 1,05 cm ilgio, galuose 4,5–7 cm, o ties viduriu 3,3 cm storio. Lenta buvo aptikta vertikaloje padėtyje ir nežymiai pasvirusi šiaurės rytų kryptimi. Vienas lentos galas siekė giliau aptiktą medinį statinį.

155,35 m H_{abs.} ties lenta pasirodė ir atsidenę stačiakampio formos statinio liekanos (pav. 8). Statinys kvadrato formos, kurio kampai buvo šiaurės, pietų, vakarų ir rytų pusėse. Statinio dvi priešingos kraštinės – šiaurės rytinė ir pietvakarinė – buvo ilgesnės ir siekė 120 cm, o šiaurės vakarinė (78 cm) ir pietrytinė (75 cm) trumpesnės ir tarsi įspraustos tarp šiaurės rytinės ir pietvakarinės statinio sienelių. Statinio sienelių storis siekė 25–27 cm. Jis buvo pastatytas iš vertikaliai sustatytų, vienas prie kito dviem šonais aptašytų rąstelių, kuriuos galima laikyti pusiau lentomis. Jų ilgis siekė viso statinio aukštį, kuris nuo pasirodymo (kontūro) smėlyje iki dugno buvo 2,48 m. Mūnėtas statinys, kurio vidaus plotas sudaro 4,2 kv. m, buvo rytinėje pastato dalyje, 0,9 m nuo rytinės pastato sienos vidinio pakraščio. Jis buvo žemiau pastato aslos. Ar 15 cm virš pastato pagrindo (aslos) buvo iškilęs šis statinys, dabar atsakyti sunku, nes viršutinė dalis galėjo sudegti ir išlikti tik šiaurės vakarinės statinio sienelės dalis. Statinio dugne, prieš jam užgriūvant ir viršutinei daliai sudegant, turėjo būti organikos, nes pačiame jo dugne per visą jo plotą buvo aptiktas tamsesnės spalvos smėlio sluoksnis, siekęs 1,5–2 cm. Gal tai grindų pakloto liekanos? Pačiame stati-

nio dugne, kuris nuo dabartinio žemės paviršiaus siekia 3,68 m gylį, buvo aptiktas stambiojo raguočio (karvės, jaučio) kaulo fragmentas (doc. L. Daugnoros tyrimų duomenimis). Šio statinio paskirtis kol kas lieka neaiški. Rūšiu ji būtų per maža. Matyt, tai buvo gili maisto produktų saugykla.

Viso pastato Nr. 1 viduje buvo aptikta lipdytos brūkšniuotu paviršiumi keramikos, skaldytų bei apdegusių akmenų, vienas iš jų šlifuoju paviršiumi. Pastato rytinėje dalyje buvo aptikta molio tinko gabalų.

Pastatas Nr. 2. 1,40 m į pietryčius nuo pirmojo pastato, 1-ojo ir 2-ojo plotų riboje, 35 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, išryškėjo analogiški smėlio perkasio kontūrai.

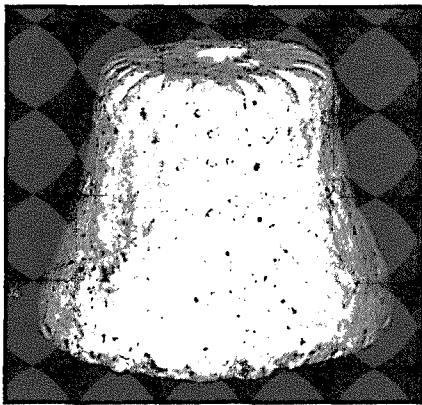
Čia stovėjusio antrojo pastato ilgis Š–P kryptimi siekė 5,11 m, o plotis – 3,5 m (pav. 6, 9). Pastatas buvo netaisyklingo stačiakampio formos, su įėjimu, matyt, iš PR pusės. Statinys, kaip ir pirmasis, buvo 1,40–1,60 m įgilintas į žemę. Pastato ribų pakraščiai gerokai tamsesni ir jie nežymiai siaurėjo pastato centro link, rytinės ir vakarinės sienos statmenos. Pietinė pastato dalis į gruntą buvo įleista kiek giliau. Čia pastebėtos šoninės žemės įgriuvos į buvusio pastato vidų. Pastate aptikta daug perdegusios medienos, matyt, likusios nuo gaisro. Ypač didelė perdegusios medienos koncentracija pastebėta 68/69 ir 69/69 kv. teritorijoje. Čia 1 m gylyje aptikta perdegusio 14 cm skersmens ir 80 cm ilgio rąsto liekanos. Perdegęs rąstas gulėjo vertikaloje padėtyje pietvakarių–šiaurės rytų kryptimi. Šalia jo aptikta molio tinko gabalėlių. Rytinėje pastato dalyje, ypač 68/69 ir 68/68 kv. susikirtimo riboje, nuo pat pastato tyrinėjamos dalies paviršiaus iki pat pastato aslos, koncentravosi perdegusių medžių liekanos. Šiaurinėje antrojo pastato dalyje, ypač apatinėje dalyje, perdegusios medienos gerokai mažiau. Manytina, kad kaip ir pirmame pastate, kur pastato viduje stovėjo medinis įgilintas statinys, toks pat statinys stovėjo ir čia. Tik pastate Nr. 2 įgilinto statinio vieta ne taip gerai išlikusi. Ji atsekama pastato pietinėje dalyje 1,4 m gylyje nuo pastato pasirodymo paviršiaus. Tame pačiame gylyje, 68/69 ir 68/68 kv. riboje, pasirodė medžio anglių koncentracija, kurios skersmuo siekė 50 cm (šiaurės-pietų kryptimi) x 80 cm (rytų-vakarų kryptimi), o storis – 26–32 cm. Ši perdegusių medžių koncentracija atitiko ir įgilinimą žemėje, kuris buvo 20–25 cm giliau pastato aslos (pietrytinėje dalyje) ir sudarė netaisyklingą kvadratą, kurio matmenys siekė 56 cm (šiaurės-pietų kryptimi) x 90 cm (rytų-vakarų kryptimi). 56 cm giliau buvusio pastato aslos lygio, po sudegusiu mediniu statiniu, žemė buvusi perkasta.

Tyrinėjant pastato teritoriją, aptikta nemaža keramikos ir keletas skaldytų akmenų. Du akmenys 11x12x8 cm ir 12x15x9 cm 35 cm gylyje nuo žemės

paviršiaus buvo aptikti 68/68 kv. pietinėje dalyje. Kiti akmenys buvo įvairiose pastatų vietose. Pastatas Nr. 2 sudegė ir daugiau, matyt, nebuvo atstatytas.

Pastatas Nr. 3. Šio pastato kontūrai pasirodė antrojo ploto rytinėje dalyje 5–15 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, 69/68, 69/67, 68/67 ir 69/66 kv. teritorijoje. Skirtingai nuo aukščiau aprašytų pastatų, trečiojo pastato kontūrai išryškėjo ne savo tamsumu, bet šviesumu (pav. 9). Jo plotis šiaurės-pietų kryptimi – 2,75 cm, ilgis tiriamame plote – 1,19 cm. Atsidengusio pastato teritorijoje labai daug medžio pelenų ir palyginti nedaug medžio anglių, kurios labai smulkios, aptikta pavienių molio tinko gabalėlių. Tik apatinėje pastato dalyje buvo aptikti trijų perdegusių – 11–13 cm skersmens ir 25–30 cm ilgio medžio rąstelių dalys, kurios 40–45 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus gulėjo rytų–vakarų kryptimi. Pastato sienelės buvo statmenos, pastatui sudegus atsirado daug įgriuvų. Tiriamame plote šiaurinė pastato sienelė išorinio žemės grunto spaudžiama rytų kryptimi pasislinko per 50 cm. 15–20 cm gylyje nuo išryškėjusios pastato paviršiaus dalies iš šiaurinės pastato išorinės pusės pastebėta didelė ir gili žemės įgriuva (56 cm ilgio) į buvusio pastato vidų. Dar viena įgriuva pastebėta iš vakarinės pastato pusės. Iš pastato pietinės pusės, šalia statmenos sienelės, atsidengė 20x28 cm skersmens perdegusio rąsto dalis, kuri antrajame tyrinėtame plote siekė tik 5 cm. Aplink rąstą yra daug perdegusių medžio anglių. Pastato gylis nuo jo išryškėjusio paviršiaus siekė 83 cm. Jo viduje, ypač 156,50–156,65 m H_{abs.} aptikta nemaža brūkšniuotosios keramikos kultūrai priskirtinų puodų šukių. Šiaurės vakarinėje pastato dalyje, jo aslos lygyje, buvo aptiktas molinis varpo formos su negilių duobūčių įspaudėliais šone ornamentuotas svarelis (pav. 10).

Pastatas Nr. 4. Antrojo ploto 60/69 ir 60/68 kv. vakarinėje dalyje, 15–20 cm gylyje nuo dabartinio žemės

10 pav. Molinis svarelis.

paviršiaus, atsidengė tamsesnė žemės dėmė, kurios ilgis šiaurės-pietų kryptimi siekė 1,11 m, o plotis iki antrojo ploto vakarinės sienelės – 38 cm (pav. 6). Tyrineto pastato rytinės sienelės statmenos pjūvyje, kuris susidarė antrojo ploto vakarinėje sienelėje, jos gylis siekė 78 cm nuo pastato pasirodymo paviršiaus. Rytinė pastato sienelės dalis taip pat buvo įgriuvusi, čia pastebėtos net 2 įgriuvos: viena – 45 cm, kita – 78 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Buvusio pastato viduje daug medžio anglių ir pelenų, taip pat brūkšniuotosios keramikos kultūrai priklausančių puodų šukių. 68/60 kv. vakarinėje dalyje, prie pat antrojo ploto pakraščio, buvo aptiktas puodo dugnas, kurio storis siekė 1,8 cm.

Tyrimų metu nustatyta, kad visi pastatai buvo įgilinti, nuo 0,70/0,80 m iki 1,4/1,6 m. Jų sienelės statmenos, statytos iš vienoje eilėje įleistų į žemę rąstų. Pastatai ne visai taisyklingo keturkampio formos. Jų ilgis siekė 5,11/6,00 m, o plotis – nuo 2,75/3,5 m iki 5 m. Dviejuose pastatuose aptikti rūseliai, kurie taip pat statyti iš statmenų rąstelių ir storų bei plačių lentų.

Židiny. Pirmojo ploto šiaurinėje dalyje, tuoj po miškožemiu ir nestoros velėnos sluoksneliu, atsidengė stambūs akmenys (pav. 11). Visi jie, kaip paaiškėjo, priklausė vienam židiniui. Jų buvo 10: 75/65 kv. aptikti penki akmenys – šiaurės vakarinėje kv. dalyje 20x15x12 cm dydžio, centrinėje kv. dalyje – 30x20x10 cm, šalia jo iš pietvakarinės pusės – 30x10x13 cm, vakarinėje kv. dalyje ant ribos su 75/64 kv. – 35x26x15 cm, pietvakarinėje kv. dalyje – 33x23x14 cm; 74/65 kv. šiaurės rytiniame kampe – 21x14x11 cm, šalia jo iš šiaurės vakarų pusės – 15x10x11 cm; 66/74 kv. pietvakarinėje dalyje – 20x12x8 cm; 64/74 kv. vakarinėje dalyje – 20x19x10 cm; 73/66 kv. pietvakarinėje dalyje – 14x9x4 cm. Į vakarus nuo minėtos akmenų koncentracijos kv. 75/63, 74/63, 74/62, 73/62 buvo aptikti dar aštuoni smulkūs akmenys. 72/63 ir 71/63 kv. aptikta dar po kelis smulkius akmenis, pirmajame trys, kitame – du, kurie buvo sudėti vienas šalia kito. Aukščiau minėta akmenų koncentracija iš 75/65 kv. ir aplinkui išsimėtę akmenys turėjo priklausyti židiniui. Akmenų apatinės dalys apdegusios, o po jais pastebėtas 11–15 cm storio tamsiai pilkos spalvos smėlio sluoksnis. Šiaurinėje akmenų koncentracijos dalyje akmenys tarp savęs sudarė netaisyklingą puslankį.

Aplink minėtus akmenis, kurie koncentravosi 75/65 kv. teritorijoje, ir po jais smėlis buvo tamsiai pilkos spalvos, jame buvo matyti smulkių medžių angliukų. Tokios pat spalvos smėlis buvo pastebimas ir 74/65 kv. šiaurinėje dalyje. Aplink akmenis ir pilkame smėlyje aptikta daug lipdytų brūkšniuotu paviršiumi puodų šukių ir molio tinko gabalėlių. Jų židinio teritorijoje rasta 217 vnt. Visos puodų šukės buvo išsidėsčiusios keturiais

atskirais lizdais. Vienas lizdas aptiktas 65/75 kv. vakarinėje dalyje, antras – to pačio kvadrato pietrytinėje dalyje, trečias – 74/75 kv. šiaurinėje dalyje, ketvirtas – 73/64 kv. šiaurinėje dalyje. Lizdus dažniausiai sudarydavo plokščiadugnių puodų dugnai ir nuo tų pačių puodų kitos šukės (pav. 11). Geriausiai išsilaikė apatinės puodų dalys – dugnai ir priedugniai. Dalį jų galima rekonstruoti. Tai 6–12 cm skersmens ir 1,1–1,8 cm storio puodų dugnai. Dauguma apie židinių aptiktų puodų yra briauniniai, K formos.

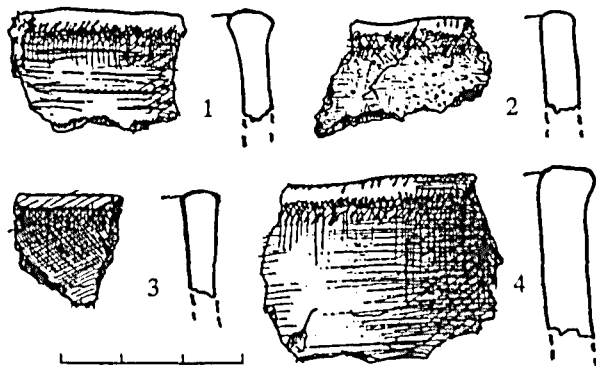
Prie židinio aptikta ir miniatiūrinių puodukų. Jie taip pat yra brūkšniuotu paviršiumi ir atkartoja visas didelių briauninių puodų formas. Dauguma aptiktų puodų rasta šalia akmenų. Visas šis radinių kompleksas, kurį sudarė akmenys ir po juo tamsiai pilkos spalvos smėlis, puodų šukės, pavieniai atskiri radiniai (molinis pergniauztinis svarelis 75/64 kv. šiaurės rytinėje dalyje), gali būti laikomas židiniu. Jo skersmuo rytų–vakarų kryptimi siekė 1,0 m, o pietų–šiaurės kryptimi – 1,35 m.

Židynys, kaip paaiškėjo tyrimų metu, buvo įrengtas apie 1 m į šiaurės rytus nuo pirmojo pastato. Šiuo metu dar sunku pasakyti, ar židynys, kuris buvo apardytas, yra vienalaikis su šalia jo aptiktu pastatu. Įdomu, kad pastatų viduje židinių neaptikta.

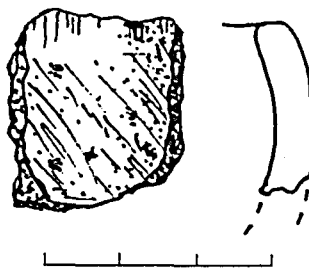
RADINIAI

Keramika. Gausiausią Reškutėnų piliakalnyje aptiktų radinių dalį sudarė lipdytos puodų šukės vertikaliai ar horizontaliai brūkšniuotu arba lygiu paviršiumi ir horizontaliai brūkšniuota vidine puse. Didelė puodų dalis buvo aptikta atskiruose šukių lizduose, todėl dalį puodų galima gerai rekonstruoti. Tokie septyni lizdai aptikti 64/75, 73/64, 68/66, 67/69, 65/74, 65/75 ir 68/68 kv.

Jų molio masėje yra daug stambiai grūsto granito, kvarcito, kelių puodų molio masėje yra šamoto. Dvie-

12 pav. Puodai I formos kakleliu.

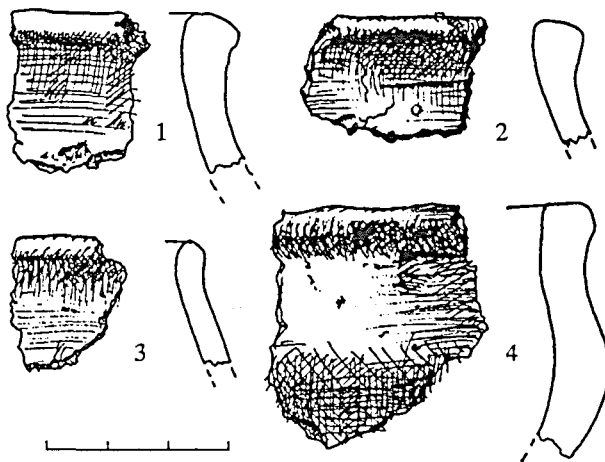

13 pav. Dubenėlio fragmentas.

juose tyrinėtuose plotuose buvo aptikta 2318 vnt. puodų šukių. Pagal aptiktų puodų angų pakraštėlius ir šonines sienelės puodus galime suskirstyti į 4 grupes: I, C, S ir K.

I formos puodai yra artimi kibiro formai, kurių paviršius nuo apačios iki pat viršaus padengtas vertikaliomis ar įstrižomis brūkšniavimo žymėmis. Puodai yra iki 40 cm aukščio, jų angų skersmuo siekia nuo 6 iki 23 cm, dugneliai nuo 6 iki 13 cm skersmens. To pačio puodo sienelių storis įvairuoja. Jis siekia nuo 0,4 iki 0,9 cm. Plokšti dugneliai storesni – nuo 0,7 iki 1,1 cm. Šio tipo puodų aptikta iki 25 proc. (pav. 12).

C formos kakleliais sveikesnių puodų neaptikta. Tai, matyt, dubenėliai. Visų jų paviršius ir vidinė pusė lygi, vidinėje pusėje kartais yra pastebimi horizontalūs brūkšniai. Dubenėliai platus, jų angų skersmuo svyruo-

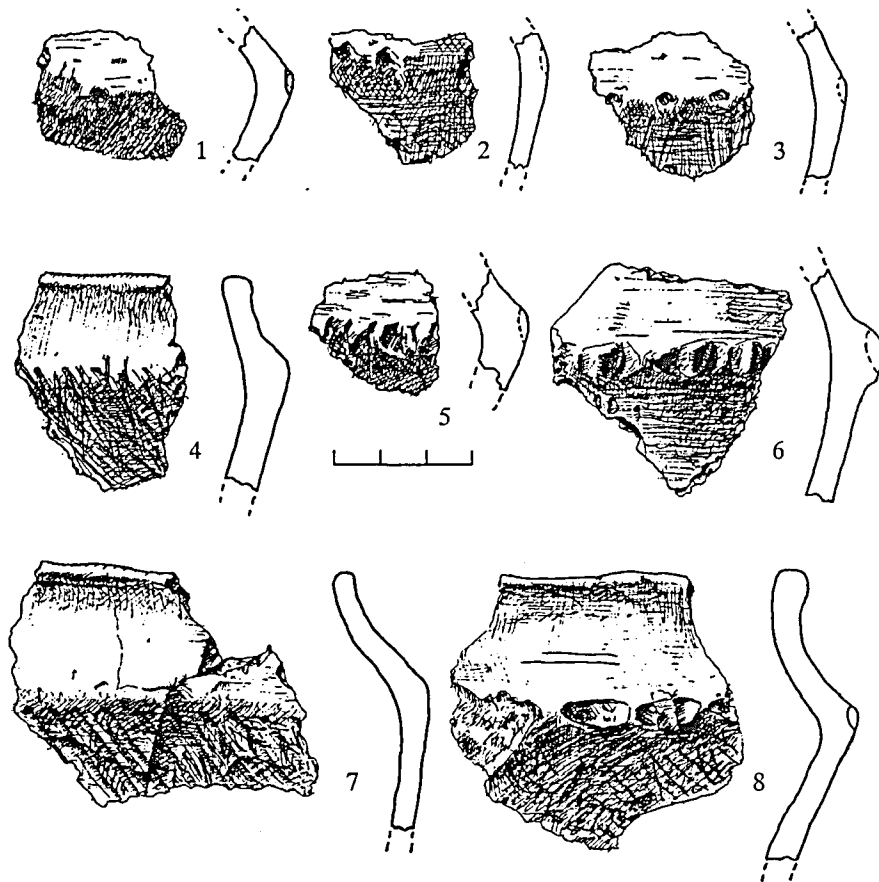

14 pav. Puodai S formos kakleliais.

ja nuo 6 cm iki 23 cm, aukštis – 7–10 cm. Dubenėlių dugneliai plokšti ir siekia 0,9–1,1 cm storį. Šio tipo dubenėliai sudaro iki 7 proc. visos aptiktos piliakalnyje keramikos (pav. 13).

S formos kakleliais puodai yra ryškiai profiliuotomis sienelėmis, kurių paviršius ir vidus dažniausiai lygus, o išorė retkarčiais padengta įstrižais ar horizontaliais brūkšniais. Puodų angų skersmuo svyruoja nuo 7 cm iki 28 cm. Tai aukštesni ir žemesni puodai, jų sienelių storis svyruoja nuo 0,3 cm iki 0,6 cm, o dugnų – nuo 0,6 iki 1,8 cm. Šio tipo puodų aptikta iki 20 proc. (pav. 14).

K formos (briauniniai) puodai sudaro didžiausią kiekį aptiktos keramikos. Šių puodų kakleliai ir sienelės yra ryškiai profiliuotos. Jei puodo išliko tik profi-

15 pav. Briauniniai ornamentuoti puodai.

liuotos angos ir kaklelio dalis, šio tipo puodus labai sunku atskirti nuo S formos puodų. Todėl dalis puodų, priskirtų prie S formos puodų, gali būti taip pat briauniniai. Jie sudaro 46 proc. visų nustatytų puodų. Briauinių puodų angų skersmuo siekia nuo 19 cm iki 25 cm, sienelių storis – 0,4–1,1 cm, dugnelių – 0,6–1,5 cm. Didžioji briauinių puodų viršutinė dalis – nuo angos iki briaunos – yra lygi, o apatinė – dažnai brūkšniuota labai ryškiais vertikaliais ar įstrižais brūkšniais (pav. 15). Vidinė pusė lygi arba horizontaliai brūkšniuota. Tik šios formos puodai ornamentuoti. Tarp jų yra 29 puodai, kurie sudaro tik 1,25 proc. visų puodų. Po dešimt puodų yra puošti gnaibymo ir apvalių duobučių įspaudais.

buvo aptikti du moliniai perginaužtiniai svareliai (pav. 17). Abu jie apskrito skersinio pjūvio. Pririšimui naudotas griovelis, juosiantis vidurinę dirbinio dalį. Vieno svarelio ilgis 4,5 cm, skersmuo – 3 cm, antrasis – analogiškas pirmajam, tačiau išliko tik išilgai perskilęs vienas šonas. Išlikusio svarelio ilgis ir skersmuo tokie patys – 4,5 cm, ir 3 cm. Abu dirbinėliai aptikti prie židinio pietvakarinio pakraščio. Trečiasis svarelis buvo varpelio formos. Jo pakraščiai apatinėje ir viršutinėje dalyje ornamentuoti įkartėlėmis. Ant šono iš apvalių įspausių duobučių yra savitas ornamento motyvas (pav. 10). Svarelio centre yra skylutė. Svarelio aukštis 3,3 cm, skersmuo – 4,2 cm, skylutės skersmuo – viršutinėje

1 lentelė. Reškutėnų piliakalnis. Brūkšniuotosios keramikos ornamentų motyvai, jų išdėstymo vieta ir ornamentuotų puodų kiekis

Ornamento motyvai	Gnaibymas	Nago įspaudai	XXX)))	000		••••	•••	~
Ornamento vieta	Šoninė briauna	Šoninė briauna	Kaklelis	Šoninė briauna	Šoninė briauna	Šoninė briauna	Šoninė briauna	Šoninė briauna / kaklelis	Kaklelis
Ornamentuotų puodų kiekis	10	2	1	1	1	2	1	10	1

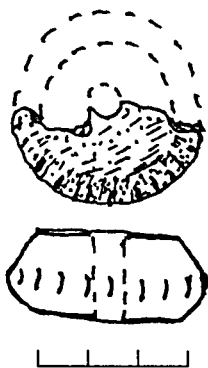
Kitais motyvais puoštų puodų yra po vieną ar du. Visi ornamento motyvai aptikti tik ant šoninių puodų briaunų ar kaklelio srityje (lent. 1).

Taip pat buvo aptikti du miniatiūriniai puodukai. Vieno jų aukštis – 3,1 cm, plotis – 3,2 cm. Puoduko šone yra išryškinta briauna. Antrojo puoduko aukštis – 2,1 cm, skersmuo – 2,4 cm. Abiejų puodukų sienelių storis – 0,4 cm.

MOLINIAI DIRBINIAI

Verpstukai. Piliakalnio kultūriniame sluoksnyje buvo aptikti du moliniai verpstukai. Abu ratelio formos: vienas jų yra 3 cm aukščio ir 3,3 cm skersmens, išlikusi tik jo šoninė dalis. Jo briauna puošta nago įspaudėlių eilute; antrojo taip pat išliko tik vienas šonas. Jis buvo 3 cm skersmens ir 1,7 cm aukščio (pav. 16).

Svareliai. Reškutėnų piliakalnio kultūriniame sluoksnyje

16 pav. Molinis verpstukas.

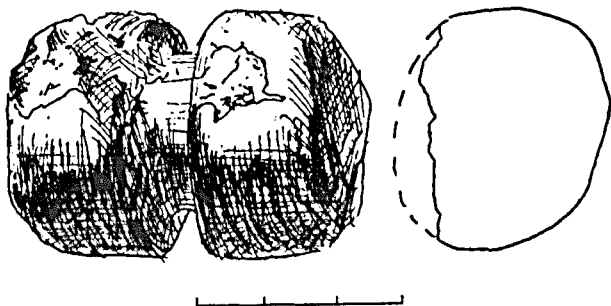
dalyje – 0,5 cm, apatinėje – 0,7 cm. Jo molio masė tapati brūkšniuotajai keramikai, aptiktai piliakalnio kultūriniame sluoksnyje.

Geležiniai dirbinėliai. Reškutėnų piliakalnyje geležinių dirbinių aptikta nedaug. Rastas trikampio skersinio pjūvio peilis su išryškinta įtvara kriaušoms įstatyti (pav. 18). Peilio ilgis – 9,9 cm, plotis prie įtvaros – 1,8 cm, nugarėlės storis – 0,4 cm. Peilis aptiktas antrojo pastato šiaurinėje dalyje. Pirmojo pastato pietinėje dalyje buvo aptiktas geležinio dirbinio fragmentas (viela?), primenantis keturkampio skersinio pjūvio kaltinės vinies kotelį. Vielos ilgis 1,6 cm, skersmuo 0,3 cm. To pačio pastato vakarinėje dalyje aptiktas apskritas D raidės formos skersinio pjūvio apkalėlis, kurio skersmuo – 0,7 cm, storis – 0,25 cm.

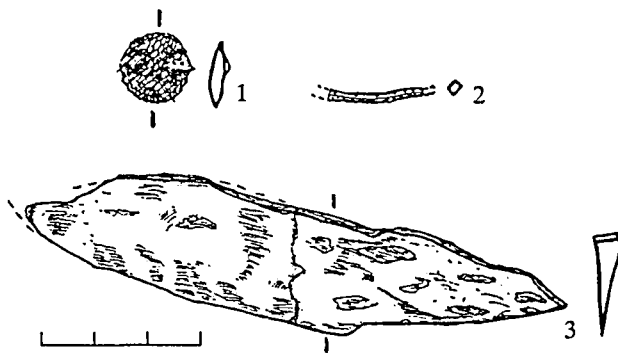
Į rytus nuo tyrinėto židinio buvo aptiktos dvi geležies gargažės. Matyt, kažkur netoli šios vietos buvo lydoma geležis.

Akmeniniai dirbiniai. Reškutėnų piliakalnio kultūriniame sluoksnyje buvo aptikti 3 šlifuoju paviršiumi akmenys-galastuvai: du iš jų į pietvakarius nuo židinio ir vienas trečiojo pastato rytinėje dalyje šalia molinio svarelio. Akmenys apdaužyti, šlifuoju aikštelių plotai nedideli: 3x4 cm; 2,5x5,1 cm ir 3,6x cm.

Titnago dirbiniai. Reškutėnų piliakalnio kultūriniame sluoksnyje (156,22–156,65 m H_{abs.}), ir žemiau jo, buvo aptikti 34 smulkūs titnaginiai dirbiniai: 2 iš skeltės pagaminti antgaliai (vieno jų įkote iš abiejų pusių retušuota pusiau statmenu retušu, kito išliko tik įkote, kurios vienas šonas retušuotas iš priekinės pusės smulkiu statmenu retušu); 1 peilis (pav. 19:1); lanceto fragmentas (pav. 19:2); 1 šoninis gremžtukas (pav. 19:3); 1 ašmenėlis, pagamintas iš vidurinės skeltės dalies, kurio abu šonai retušuoti smulkiu statmenu retušu; 2 dvigaliai skaldytiniai; 3 vienagaliai skaldytiniai (pav. 19:4, 6–7); 9 nuoskalos; 2 retušuotos nuoskalos; 8 skeltės, 3

17 pav. Pergniaužtinis svarelis.

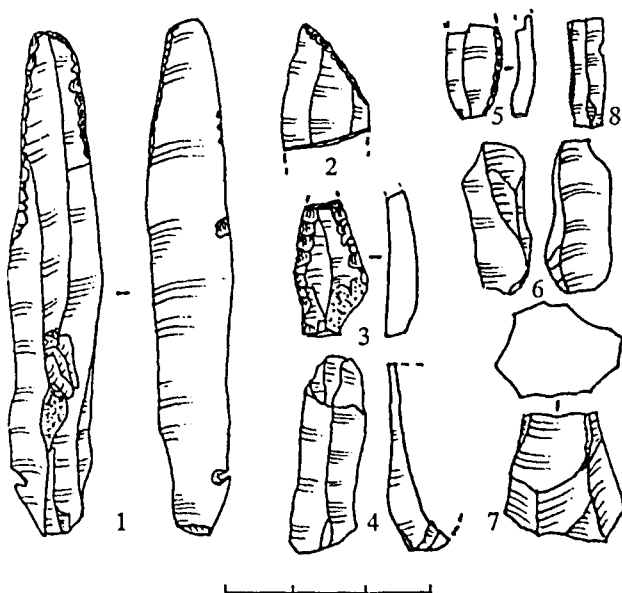

18 pav. Geležiniai dirbiniai.

retušuotos apatinės skelčių dalys (pav. 19:5, 8); 1 dirbinio fragmentas. Visi titnaginiai dirbiniai su patina ir gali būti datuojami vėlyvuju mezolito laikotarpiu. Dalis šio laikotarpio kultūrinio sluoksniu buvo apardyta, dalis vietomis išliko. Intensyvesnis mezolitui priskiriamas kultūrinis sluoksniu yra rytinėje ir pietinėje dabartinio piliakalnio pusėse.

PILIAKALNIO CHRONOLOGIJA IR KULTŪRINĖ PRIKLAUSOMYBĖ

Reškutėnų piliakalnis yra vienas iš vėlyviausių brūkšniuotosios keramikos kultūros paminklų Rytų Lietuvoje. Pagal savo įtvirtinimų pobūdį piliakalnis gali būti priskirtas senojo geležies amžiaus pabaigai, kai pasirodo piliakalniai su sudėtinga įtvirtinimų sistema: keliais pylimais ir tarp jų esančiais grioviais. Panašiai buvo įtvirtinti Kunigiškių–Pajevonio (Tarasenko, 1997,

19 pav. Titnaginiai dirbiniai.

p.162), Kurmaičių (Merkevičius, 1980; 1982) ir Šiaurės vakarų Baltarusijos (Митрофанов, 1978, c. 15–28) piliakalniai, datuojami III–IV a. Galingesni įtvirtinimai Reškutėnų piliakalnyje, matyt, atsirado ties IV–V a. riba, kai Rytų Lietuvą galėjo paliesti hunų žygio banga (Šimėnas, 1994, p. 35).

Puodų formos ir kiti aptikti dirbiniai rodo, kad juos paliko vėlyvieji brūkšniuotosios keramikos kultūros gyventojai. Kaip minėta, piliakalnio kultūriname sluoksnyje didžiąją dalį sudarė briauniniai puodai, kurių apatinė dalis labai ryškiai brūkšniuota. Analogiškos Reškutėnų piliakalnyje aptiktai keramikai Rytų Lietuvoje rasta Sokiškių (Grigalavičienė, 1986b, p. 131–135), Nevieriškės (Grigalavičienė, 1986a, p. 83) piliakalnių viršutiniuose sluoksniuose bei Neries aukštupyje–Raviačkos (*Равячка*) (Мядзведзеў, 1999), Garanių (*Гарані*) (Звяруга, Мядзведзеў, 1993), Zasvirių (*Засвір*) (Звяруга, Мядзведзеў, 1994) ir kituose piliakalniuose, datuojamuose IV–V a.

Labai išraiškingas yra puoštas molinis varpelio formos svarelis. Daug jo analogų aptikta Dnepro–Dauguvos kultūros piliakalniuose (Шмидт, 1992, c. 21–22), o tipologiškai tараčių svarelių surasta Fedotkovo (Федотково “Будаев городок”) piliakalnyje

prie Ugros upės (Шмидт, 1992, c. 193), Cholmo (*Холм*) piliakalnyje, (Шмидт, 1992, c. 192–193) Kaspilios upės (Dauguvos kairysis intakas) baseine ir kitur.

Pergniaužtinių molinių svarelių, tik ne taip preciziškai išbaigtų, aptikta Sokiškių piliakalnyje (Grigalavičienė, 1986b, p. 119, 121), o kaulinių – Ugarovo (*Угарово*) piliakalnyje (šiaurės vakarinė Baltarusija) prie Serjankos upės (Dauguvos dešinysis intakas) (Шадыро, 1985, c. 45).

Pagal brūkšniuotosios keramikos kultūrai priklausančių puodų formą, jo įtvirtinimo sistemą galima išvada, kad Reškutėnų piliakalnyje gyventa gana trumpą laiką – ties IV–V a. riba. Po jo sudeginimo piliakalnyje daugiau nebebuvo gyvenama, jis žmonių buvo apleistas. Tuos įvykius prie rytinio Kretuono ežero galima sieti su ženkliu Europos istorijos tarpsniu – didžiuoju tautų kraustymosi laikmečiu.

Po piliakalnio kultūriniu sluoksniu, rusvame smėlio sluoksnyje, kuris vietomis išliko, ir piliakalnio laikmečio kultūriniame sluoksnyje aptikta vėlyvojo mezolito laikotarpiui būdingų dirbinių. Piliakalnio gyventojai, stiprindami savo gyvenamąją vietą, iš dalies sunaikino viduriniojo akmens amžiaus kultūrinį sluoksnį.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Girininkas A., 1996 – Reškutėnų piliakalnio tyrinėjimai // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 41–43.

Girininkas A., 1998 – Reškutėnų piliakalnio tyrinėjimai // ATL 1996 ir 1997 metais. Vilnius, 1998, p. 62–66.

Grigalavičienė E., 1986a – Nevieriškės piliakalnis // LA. Vilnius, 1986. T. 5, p. 52–88.

Grigalavičienė E., 1986b – Sokiškių piliakalnis // LA. Vilnius, 1986. T. 5, p. 89–138.

Merkevičius A., 1980 – Kurmaičių (Kretingos raj.) piliakalnis // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 20–22.

Merkevičius A., 1982 – Kurmaičių piliakalnio tyrinėjimai // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 27–28.

Šimėnas V., 1994 – Legenda apie Videvutį ir Brutenį (legendos šaltinių klausimu) // Prūsijos kultūra. Vilnius, 1994, p. 18–63.

Tarassenka P., 1997 – Užnemunės krašto piliakalniai. Vilnius, 1997.

Звяруга Я. Г., Мядзведзеў А. М., 1993 – Кераміка гарадзішча Гарані // ГАЗ. Мінск, 1993. Т. 1, с. 94–116.

Звяруга Я. Г., Мядзведзеў А. М., 1994 – Паселішча на беразе возера Свір // ГАЗ. Мінск, 1994. Т. 3, с. 27–37.

Митрофанов А. Г., 1978 – Железный век средней Белоруссии (VII–VI вв. до н.э.–VIII в. н.э.). Минск, 1978.

Мядзведзеў А. М., 1999 – Да пытання аб знікненні культуры штрихаванай керамікі ў басейне Віліі // ГАЗ. Мінск, 1999. Т. 14, с. 36–47.

Шадыро В. И., 1985 – Ранний железный век Северной Белоруссии. Минск, 1985.

Шмидт Е. А., 1992 – Племена верховьев Днепра до образования древнерусского государства. Москва, 1992.

SANTRUMPOS

ATL – Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje kv. – kvadratas

LA – Lietuvos archeologija

vnt. – vienetai

ГАЗ – Гістарычна-археалагічны зборнік.

REŠKUTĖNAI HILL-FORT

Algirdas Girininkas

Summary

LIST OF TABLES

Table 1. Reškutėnai hill-fort. Motives of the ornaments of the brushed ceramic, their location place and quantity of the ornamented pots.

THE LIST OF ILLUSTRATIONS

- Fig. 1. Reškutėnai hill - fort. Scale M 1:10.000 cm.
Fig. 2. Reškutėnai hill – fort – the hill overgrown with trees. Aero photo survey dated 1996.
Fig. 3. Topographical plan of Reškutėnai hill-fort M 1:1400 cm.
Fig. 4. Profile of Reškutėnai hill-fort towards North-South direction.
Fig. 5. Section of the northern wall of the area I. On the bottom part it is possible to see the surface of the hill available before cover up.
Fig. 6. Investigated areas I and II of the Reškutėnai hill-fort.
Fig. 7. Western part of the area I of Reškutėnai hill-fort. Outlines of the 1st building.
Fig. 8. Uncovered outlines of the small cellar under the building No. 1. Depth – 2,8 m.
Fig. 9. Western part of the uncovered building No. 3.
Fig. 10. Clay weight.
Fig. 11. Hearth and the pottery rests near it.
Fig. 12. Pots with the I-shaped neck.
Fig. 13. Fragment of the bowl.
Fig. 14. Pots with the S shaped necks.
Fig. 15. Rim ornamented pots.
Fig. 16. Clay spindle.
Fig. 17. Press weight.
Fig. 18. Iron artefacts.
Fig. 19. Flint artefacts.

Translated from Lithuanian by Rasa Tolvaišaitė

ГОРОДИЩЕ РЕШКУТЕНАЙ

Альгирдас Гирининкас

Резюме

Городище Решкутенай находится в восточной части Литвы (Швенченский район) на восточном побережье озера Крятуонас (рис. 1, 2). В 1995–1996 гг. крятуонская экспедиция провела археологические

исследования на городище. Северная и южная часть городища укреплены валами: с южной стороны – одним, с северной – четырьмя (рис. 3, 4). Склоны городища крутые: восточный 6,5–8 м, северный – 8,5 м,

западный – 12,05 м. Абсолютная высота городища – 158,02 м, высота от уровня озера – 12,32 м. На городище во время раскопок вскрыто 100 м² площадки. Толщина культурного слоя колеблется от 1,2 м до 1,9 м (рис. 5). В культурном слое выделились два яруса: верхний – со штрихованной керамикой, изделиями из железа и глины, относимый к финальной фазе культуры штрихованной керамики, и нижний – с изделиями из кремня и камня, представляющими инвентарь позднего мезолита (рис. 19).

На изученной территории были вскрыты 4 жилые постройки, которые были углублены в грунт от 0,7 м до 1,4 м. Постройки неправильной четырехугольной формы, длиной 6 м, шириной до 5,1 м (рис. 6–9). Стены сооружены из вертикально вкопанных и вбитых кольев. Около жилища № 1 обнаружен очаг диаметром 1–1,3 м, сооруженный из крупных камней (рис. 11).

В культурном слое городища обнаружено 2318 фрагментов керамики. По форме венчиков и профилю стенок выделяются четыре группы керамики: I (баночные) (25%), С (миски) (7%), S (профилированные) (20%) и К-образной формы (ребристые) (46%) (рис. 12–15). Орнаментированной керамики мало – всего 1,25% всех фрагментов (табл. 1). Найдено и 2 целых миниатюрных сосуда. Поверхность керамики штрихованная (штриховка глубокая) и гладкостенная.

В культурном слое городища найдены орнаментированные пряслица (2 экз.) (рис. 16), грузики (3 экз.) (рис. 10, 17), железный нож (рис. 18:3) и 2 точильных камня.

По вещевому комплексу культурный слой Решкутенского городища относится к IV–V вв.

СПИСОК ТАБЛИЦ

Таблица 1. Городище Решкутеная. Мотивы орнаментов штрихованной керамики, место их расположения и количество орнаментированных горшков.

СПИСОК ИЛЛЮСТРАЦИЙ

Рис. 1. Городище Решкутеная. Масштаб М 1:10.000 см.

Рис. 2. Городище Решкутеная – гора, покрытая лесом. Аэрофотосъемка 1996 г.

Рис. 3. Топографический план городища Решкутеная М 1:1400 см.

Рис. 4. Профиль городища Решкутеная по направлению север-юг.

Рис. 5. Разрез северной стенки площади I. В нижней части видна поверхность первозданной горы.

Рис. 6. Исследованные площади I и II городища Решкутеная.

Рис. 7. Западная сторона площади I городища Решкутеная. Контур здания № 1.

Рис. 8. Открывшиеся контуры подвала под зданием № 1. Глубина 2,8 м.

Рис. 9. Западная часть открывшегося здания № 3.

Рис. 10. Глиняный грузик.

Рис. 11. Очаг и рядом с ним скопления черепков от горшков.

Рис. 12. Горшки с горлышком I формы.

Рис. 13. Фрагмент блюдечка.

Рис. 14. Горшки с горлышком S формы.

Рис. 15. Граненные орнаментированные горшки.

Рис. 16. Глиняное пряслице.

Рис. 17. Пережатый грузик.

Рис. 18. Изделия из железа.

Рис. 19. Изделия из кремня.

Перевод с литовского Иниты Тамошюнене